

*una caritate,
una regula,
similibusque
vivamus moribus*



*Liturgia est culmen
ad quod actio Ecclesiae tendit
et simul fons unde
omnis eius virtus emanat.*

SECRETARIUS LITURGIÆ
Ordinis Cisterciensis

Circular litúrgica 2019-I

Abadia de Heiligenkreuz, 3 d'agost de 2019

Estimats germans i germanes,

Ens omple de gran alegria el fet que el nostre Orde celebri enguany els 900 anys de la redacció de la Carta Caritatis. El P. Abat General hi va dedicar la seva Carta de Pentecosta i durant tot l'any ha estat el tema central en diversos esdeveniments. Voldria dir-ne també alguna cosa, a banda d'informar sobre temes d'actualitat en el camp litúrgic.

Carta Caritatis

El Concili Vaticà II recomana el següent en el decret Perfectae Caritatis: «Contribueix al bé mateix de l'Església que els Instituts tinguin llur personalitat i llur missió particulars. Per tant, que siguin fidelment reconeguts i guardats l'esperit i les finalitats dels Fundadors, i també les sanes tradicions: tot això constitueix el patrimoni de cada Institut» (Perfectae Caritatis, 2b). Hi ha pocs textos de les primeries de l'Orde que formulin amb tanta claredat les intencions dels Fundadors com la Carta de Caritat. Ens farà bé, doncs, tenir-la present durant tot aquest any jubilar.

La tercera part de la Carta de Caritat toca també el tema de la litúrgia, amb aquests termes: «I com que rebem al nostre claustre tots els monjos d'ells que venen a nosaltres, i semblantment ells els nostres als seus claustres, per això ens sembla oportú, i així ho volem, que tinguin els costums, el cant i tots els llibres necessaris per a les Hores diürnes i nocturnes i per a les misses segons el model dels costums i l'ús dels llibres del Nou Monestir, de manera que no hi hagi cap discòrdia en els nostres actes, sinó que visquem amb una sola caritat, una sola Regla i costums semblants» (Carta de Caritat, IV). I el pròleg, encara, declara el següent: «Jutjaven també que calia que aquest decret s'anomenés Carta de Caritat, perquè el seu Estatut, rebutjant tota càrrega tributària, cerca solament la caritat i el bé de les ànimes en les coses divines i humanes» (Carta de Caritat, pròleg).

No és la meva intenció fomentar un sentiment de romanticisme pel passat ni tampoc un ideal desmesurat d'uniformitat. Tanmateix, m'agradaria que en alguna comunitat, si més no entre els responsables de litúrgia, es pensés i es debatés una mica sobre aquest tema. Veiem, d'una banda, que actualment a l'Orde hi ha moltes formes diferents de celebrar la litúrgia —i també formes diferents de convivència—, i això està bé! I, per altra banda, constatem també que tots pouem d'una font espiritual i històrica comuna, motiu pel qual, al llarg dels segles, hem preservat unes formes i uns costums molt semblants, i això també està bé! Voldria doncs oferir o proposar un parell de temes o qüestions per al debat en comú:

— Els Pares ens volien alliberar de càrregues innecessàries: d'impostos monetaris o materials. La caritat i el bé de les ànimes en les coses divines i humanes són el seu únic objectiu. I pel que fa a la litúrgia, què hem de dir? En quin estat ens trobem? La litúrgia és una «càrrega tributària», o té prioritat el «bé de les ànimes»? La celebració de la litúrgica monàstica es redueix a un mer exercici ascètic, o és més aviat un camí de «vivificació» en Déu?

— Que no hi hagi cap discòrdia en els nostres actes. Quantes vegades la litúrgia és motiu de divisió i de conflicte en la pròpia comunitat! No poques vegades una comunitat es divideix precisament en allò que hauria de portar-la a Déu per tal d'esdevenir sola cosa amb Ell. Aquesta concòrdia en els actes és, també, és clar, quelcom exterior, però sobretot és quelcom interior. Què cal perquè l'acció litúrgica comunitària esdevingui un acte d'unitat?

— «Volem viure amb una sola caritat, una sola Regla i costums semblants». Una sola caritat i una sola Regla s'entén que són condicions bàsiques per poder i voler viure segons uns costums semblants, no pas idèntics. Una comunitat sense caritat, una comunitat sense Regla, una comunitat que viu de manera arbitrària, pot viure, a tot estirar, en uniformitat, però no en unitat. En canvi, uns costums semblants, entesos i viscuts correctament, poden facilitar la vivència de la caritat i del zel per la Regla. Què podem fer per trobar i mantenir aquest equilibri?

Nota: us informo d'una conferència sobre la Carta de Caritat que tindrà lloc a l'Institut Filosòfic i Teològic de Heiligenkreuz (Hochschule Heiligenkreuz) els dies 22 i 23 de novembre d'enguany. Han confirmat la seva participació experts reconeguts de teologia espiritual i de dret canònic de la vida religiosa. Serà en alemany i, en part, en anglès. Inscripcions: tagungen@hochschule-heiligenkreuz.at

Litúrgia 4.0

Amb el terme «Indústria 4.0» es vol expressar l'objectiu de posar en marxa una quarta revolució industrial.

(1) La primera revolució va consistir en la mecanització mitjançant l'energia de l'aigua i del vapor. (2) La segona es va caracteritzar per la producció en massa utilitzant les cadenes de muntatge i l'energia elèctrica. (3) La tercera, la revolució «digital», va consistir en la introducció de l'electrònica i la informàtica, en especial el controlador lògic programable, per a l'automatització de la producció. (4) «Indústria 4.0» és el nom d'un projecte futurista de digitalització completa de la producció industrial per tal de preparar-la millor per al futur.

En la litúrgia podem constatar un desenvolupament molt similar:

(1) Al principi, el culte diví de l'Església es va transmetre sobretot de forma oral: els textos bíblics, els cants, les pregàries litúrgiques, etc. (2) En un segon moment els textos es fixaren per escrit, primer a mà i més endavant per mitjà de la impremta. (3) En un tercer moment, el Concili de Trento, tot i que en part això ja estava fet, va unificar els textos, fent-los accessibles i obligatoris a nivell global. (4) Avui, en l'era d'Internet, dels «smartphones» i de la globalització, també ens veiem confrontats a textos electrònics per a la pregària litúrgica.

Volem indicar què es pot trobar ja sobre això, i com es poden utilitzar aquests nous recursos d'una manera sensata, els seus aspectes positius, els seus límits, i els perills que comporten. Per a aquesta reflexió m'ha servit una contribució del P. Edward McNamara, professor de litúrgia a l'Ateneu Pontifici «Regina Apostolorum» de Roma, del 2 de desembre de 2016: <https://de.zenit.org/articulos/ein-tablet-fuer-messfeier-und-stundengebet/> (11 de desembre de 2016, a les 8:00 h.).

Des que hi ha la ràdio i la televisió, la litúrgia s'ha transmès regularment a través d'aquests mitjans. Ara, amb l'expansió d'Internet, també hi podem trobar molts d'aquests serveis. Algunes institucions eclesiaístiques, com la Conferència Episcopal Alemanya, han advertit que la transmissió hauria de ser en directe, és a dir, en temps real, per brindar als fidels l'oportunitat d'unir-se al sacrifici de Crist que s'està celebrant en aquest moment i amb la comunitat que l'està celebrant. Per tant, la «participació» en litúrgies enregistrades, fora del temps real, no és la cosa ideal. La Santa Seu ressalta amb regularitat que, per exemple, la benedicció «Urbi et Orbi», amb la indulgència, es pot rebre també de forma vàlida per la ràdio, la televisió i Internet.

Hi ha aplicacions («apps») a Internet, sobretot per als «smartphones» i «tablets», en diferents idiomes, amb els quals es pot resar la Litúrgia de les Hores. N'hi ha que permeten triar l'ofici que es vol resar, altres només permeten resar el del dia de forma predeterminada. De vegades ofereixen també la possibilitat d'escoltar els textos en «àudio». Fins i tot hi ha funcions de recordatori per a no oblidar-se de resar les hores litúrgiques. I el mateix per a la Missa.

Es poden trobar també, des de fa força temps, àudios o vídeos de litúrgies i pregàries: al principi en suport de pel·lícula, més tard també en discs, cassetts, CD, DVD, i avui en format digital.

Tot plegat pot constituir una ajuda preciosa per a la pregària i l'apostolat. A més pot contribuir a experimentar, entendre i fer accessible, de manera universal i econòmica, la litúrgia. Més encara, pot facilitar la fixació i conservació de la litúrgia amb tots els seus aspectes artístics i culturals per tal de llegar-la a la posteritat.

Per part de l'Església hi ha hagut molt pocs posicionaments oficials sobre aquest tema. Cal, doncs, interpretar el poc que existeix. En una declaració del 2012, els bisbes de Nova Zelanda van determinar que els ordinadors «tablet» no s'haurien d'emprar per a la celebració de la Missa o en altres ritus públics. L'article 115 del Cerimonial dels Bisbes declara: «Cal tenir cura dels llibres litúrgics i tractar-los amb reverència, ja que serveixen per proclamar la paraula de Déu i fer l'oració de l'Església. Per això caldrà tenir cura, sobretot en les celebracions litúrgiques que es fan amb el Bisbe, d'utilitzar llibres litúrgics oficials segons les edicions més recents, dignes i pulcres per llur tipografia i relligat.» I el n. 129: «El llibre dels Evangelis es posarà damunt l'altar.» I el n. 140, encara, descriu la processó solemne amb l'evangeliari i la seva encensació. A partir d'aquest i altres contextos es dedueix clarament que l'«smartphone» o el «tablet» no poden substituir el missal, el leccionari o l'evangeliari.

Pel que fa a la Litúrgia de les Hores, hi ha la prescripció del Cerimonial, n. 115, segons la qual cal poder disposar d'una edició actual i digna dels llibres litúrgics, si bé, és clar, aquests mai no són portats solemnement en processó ni són encensats. Tot i que els «tablets» haurien de ser absolutament excepcionals en la celebració de la Missa —segons la meua opinió només es poden admetre en el cas que, per manca de llibres litúrgics, no fos possible celebrar la Missa—, cada cop s'ha estès més el seu ús, àdhuc entre alguns bisbes. Els avantatges són obvis: 1) un únic aparell que, a més, sempre tenim a mà, substitueix una multitud de llibres; 2) simplifica moltíssim el maneig dels llibres litúrgics, que de vegades tenen una estructura molt complexa; 3) sempre es tenen a

disposició els textos de les edicions més recents; 4) en part, els textos es poden escoltar, o «fer llegir» en àudio; 5) es pot resar la Litúrgia de les Hores en qualsevol moment i en qualsevol lloc, àdhuc a les fosques; 6) estalvia haver d'adquirir llibres molt costosos.

Tanmateix, caldria indicar-ne també els desavantatges: 1) Constitueix una tradició litúrgica immemorial i sensata que alguns objectes es reservin exclusivament per a l'ús litúrgic, com per exemple els ornaments, els calzes, etc. Emprar en la litúrgia un aparell tecnològic que té alhora finalitats profanes, no fomenta la concentració en l'activitat litúrgica, sobretot si, mentre hom està pregant, arriben trucades, missatges SMS o correus electrònics, i si hom està veient constantment l'hora a un extrem de l'aparell. 2) El fet d'haver de passar el dit una i una altra vegada per la pantalla per fer avançar el text comporta una distracció addicional. 3) Sovint no és possible elegir el formulari per a l'ofici, triar un sant o el grau d'una festa, per exemple, fet que empobreix la litúrgia. 4) El llibre de la Litúrgia de les Hores ofereix moltes opcions addicionals que no es poden trobar en la majoria d'aplicacions, per exemple himnes alternatius, la salmòdia addicional per a les hores menors, la prolongació de l'ofici de lectures amb una vigília suplementària amb càntics i la lectura de l'Evangelí, resar una col·lecta sàlmica, etc. 5) Les «apps» corrents empenen la Litúrgia de les Hores romana, fet pel qual no concorden amb els altres esquemes de salms més comuns al nostre Orde. El resultat és una barreja d'esquemes de salms, cosa que caldria evitar de totes totes, per no malmetre l'harmonia de la totalitat del salteri. 6) La possibilitat de poder pregar sempre i a tot arreu fomenta el perill de resar la Litúrgia de les Hores amb precipitació, enmig d'altres activitats, passant directament d'una activitat a l'altra i sense dedicar a la litúrgia un temps particular i un lloc adient.

De cara a l'ús de les formes «digitals» de la litúrgia m'agradaria suggerir els criteris següents: 1) Celebrar la Missa abans que no celebrar-la; 2) resar abans que no resar; 3) actiu abans que passiu; 4) anàleg abans que digital; 5) «offline» abans que «online»; 6) en directe, abans que gravat.

Actualitat de l'Església i de l'Orde

— El 19 d'agost de 2018 va morir el P. Placide Vernet a l'abadia de Cîteaux mentre les campanes tocaven a primeres vespres de sant Bernat. Havent estudiat a Roma durant dos anys, va ser nomenat assessor de la comissió litúrgica cistercenca, i més tard de la comissió cistercenca francòfona. Va ser sagristà de Cîteaux durant 36 anys, treballant intensament per la reforma litúrgica del Concili Vaticà II. A finals dels anys 80 del segle passat va publicar una edició crítica dels *Ecclesiastica Officia* amb introducció i traducció francesa. Fou, encara, un excel·lent coneixedor de sant Bernat. El seu coneixement enciclopèdic va fer possible nombroses publicacions litúrgiques i històriques, i a més va ajudar i promoure molts estudiants. El nostre Orde li ha d'estar agraït sobretot pel seu treball en el *Rituale Cisterciense* (1998) i pels seus innombrables treballs preliminars amb vista al martirologi del nostre Orde, el qual —com tants dels projectes que havia endegat— encara no està acabat. El seu elogi fúnebre (del G. German Herzog) va aparèixer al tercer fascicle de la *Cistercienserchronik* de 2018. Que el Senyor li concedeixi la plenitud de la vida en el seu Regne!

— El 25 de febrer de 2019 va morir el nostre germà, el P. Jordi Gibert i Tarruell OCSO (anteriorment P. Guiu Gibert i Tarruell O.Cist., Poblet), a l'abadia trapenca de Viaceli (Cantàbria). Va néixer a Badalona (Catalunya), el 30 d'abril de 1931, i fou una de les personalitats eminentes en el camp del treball i la investigació litúrgica del nostre Orde i de tota l'Església. Va professar el 13 de novembre de 1951 a l'Abadia de Poblet, de la qual fou també mestre de novicis; ordenat el 17 d'octubre de 1956, el 1967 es va unir al grup de monjos fundadors del monestir de Solius, a Catalunya. De 1973 a 1975 va cursar estudis a Roma, i fins al 1992 va treballar a la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina

dels Sagraments, com a responsable per als països de llengua espanyola i professor de litúrgia al Pontifici Ateneu de Sant Anselm de Roma; fou també secretari dels capítols generals i dels sínodes de l'Orde, i assessor de la comissió litúrgica de l'Orde; de 1985 a 1992 va ser secretari de l'Abat General Policarp Zacar († 2012). Va elaborar un esquema del salteri, en dues setmanes, per a l'ofici diví, (esquema del P. Guiu), que es va utilitzar en el breviari de Heiligenkreuz. De 1992 a 2009, fins a la seva extinció, va ser el prior, nomenat per la Santa Seu, del monestir repoblat de Valdediós (Astúries). Després de la dissolució de Valdediós va fer el canvi d'estabilitat al monestir de Viaceli, on continuà involucrat amb la litúrgia, i fou també mestre de novicis. EL recordem amb molta gratitud. Que el Senyor li concedeixi la vida eterna!

— En la seva exhortació apostòlica postsinodal del 27 d'octubre de 2018, «Christus vivit», adreçada als joves i a tot el Poble de Déu, el Papa Francesc escriu: «Molts joves són capaços d'aprendre a fruir del silenci i de la intimitat amb Déu. També han crescut els grups que es reuneixen per adorar el Santíssim o per pregar amb la Paraula de Déu. Cal no menysprear els joves com si fossin incapaços d'obrir-se a propostes contemplatives. Només cal trobar els estils i les modalitats adequades per ajudar-los a iniciar-se en aquesta experiència de tan alt valor. Pel que fa als àmbits de culte i oració, “en diversos contextos els joves catòlics demanen propostes de pregària i moments sacramentals que incloguin la seva vida quotidiana en una litúrgia fresca, autèntica i alegre”. És important aprofitar els moments més forts de l'any litúrgic, particularment la Setmana Santa, Pentecosta i Nadal. Ells també gaudeixen d'altres trobades festives, que trenquen la rutina i ajuden a experimentar l'alegria de la fe. El servei és una oportunitat única per al creixement i també per a l'obertura al do diví de la fe i la caritat: molts joves se senten atrets per la possibilitat d'ajudar els altres, especialment els nens i els pobres. Sovint aquest servei és un primer pas per descobrir o redescobrir la vida cristiana i eclesial. Molts joves es cansen dels nostres itineraris de formació doctrinal, i fins i tot espiritual, i reclamen de vegades la possibilitat de ser més protagonistes en activitats a favor de la gent. No podem oblidar les expressions artístiques, com el teatre, la pintura, etc. “Té una especial importància la música, que constitueix un veritable ambient en el qual els joves es troben constantment immersos, així com una cultura i un llenguatge capaços de suscitar emocions i de plasmar la identitat. El llenguatge musical representa també un recurs pastoral, que interpel·la en particular la litúrgia i la seva renovació”. El cant pot ser un gran estímul en l'itinerari dels joves. Deia sant Agustí: “Canta, però camina; alleuja amb el cant el teu treball, no estimis la pesera, canta i camina [...]. Tu, si avances, camines; avança, però, en el bé, en la fe recta, en les bones obres: canta i camina”.» (Christus vivit, 224-226).

— El 17 de desembre de 2018, el Consell Pontifici per la Cultura va publicar algunes pautes sobre la desafectació i la reutilització eclesial de les esglésies. Insisteixen en el fet que la responsabilitat de l'Església envers els edificis sagrats no acaba quan aquests són desafectats per al culte, ja que continuen tenint una missió eclesial. Cal, en tot cas, tenir cura que aquests edificis es conservin i siguin destinats a un ús similar, o si més no proper, al que tenien al principi. En aquest sentit, caldria donar sempre la primacia als propòsits espirituals, culturals i socials per damunt dels comercials. El text adverteix també sobre un pensament merament utilitarista en l'«ús» de les esglésies. Cal que la comunitat local s'hi impliqui, en tingui cura, i que es faci un inventari dels béns mobles eclesiàstics.

— El 14 de febrer de 2019, durant una audiència per als membres de la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, el papa Francesc va invitar amb urgència a «difondre en el Poble de Déu l'esplendor del misteri vivent del Senyor, manifestat en la litúrgia». Això significa per damunt de tot «prendre consciència del paper insubstituïble que té la litúrgia en l'Església i per a l'Església. I després ajudar concretament el Poble de Déu a interioritzar millor la pregària de

l'Església, a estimar-la com una experiència de trobament amb el Senyor i amb els germans i, a la llum d'això, a redescobrir-ne els continguts i observar-ne els ritus». El Papa va explicar que no es tracta d'una simple transmissió de coneixements sobre l'estructura dels llibres litúrgics ni sobre el compliment estricte de les normes i disciplines litúrgiques. Més aviat, l'experiència litúrgica, en la qual els qui la celebren assimilen «la manera de pensar i de comportar-se del Senyor», hauria de provocar una conversió en la seva vida. «Per tal que la litúrgia compleixi la seva funció formativa i transformadora, cal que els pastors i els laics siguin introduïts en la comprensió del significat del llenguatge simbòlic, encloent-hi l'art, el cant i la música al servei del misteri celebrat, també el silenci», a través d'un «camí mistagògic». «La litúrgia és, de fet, el camí principal a través del qual passa la vida cristiana en cada fase del seu creixement».

— Amb el decret de la Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sacraments de 25 de gener de 2019 (Prot. N. 29/19) s'ha inscrit la memòria de sant Pau VI, papa, al calendari general romà. D'ara en endavant, aquesta memòria es podrà celebrar a tota l'Església com a memòria lliure, el dia 29 de maig.

Vegeu la versió catalana, no oficial, de l'oració col·lecta de la missa:

Oh Déu,
que heu confiat la vostra Església,
perquè la governés, al papa sant Pau,
apòstol ardit de l'Evangelí del vostre Fill;
concediu-nos que, il·luminats pels seus ensenyaments,
puguem col·laborar amb vós
a fer créixer en el món la civilització de l'amor.
Per Crist Senyor nostre.

El text llatí oficial és el següent:

Deus, qui Ecclésiám tuam regéndam
beáto Paulo papæ commisísti,
strénuo Fílii tui Evangélii apóstolo,
præsta, quæsumus, ut, ab eius institútis illumináti,
ad civílem amóris cultum in mundum dilatándum
tibi collaboráre valeámus.
Per Dóminum.

Del Comú de pastors, per papes. 1a lectura: 1 Co 9,16-19. 22-23; Salm responsorial: 95 (96),1-2a.2b-3.7-8a. 10; Al·leluia: Mc 1,17; Evangeli: Mt 16,13-19; 2a lectura de vigílies: Última sessió pública del Concili Ecumènic Vaticà II, 7 de desembre de 1965: AAS 58 [1966] 53. 55-56. 58-59). Més informació a:

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccdds/documents/rc_con_ccdds_doc_20190125_adnexusdecreto-celebrazione-paolovi_la.html

— El 8 de desembre de 2018 foren beatificats el bisbe Pierre Claverie i altres 18 màrtirs d'Argèlia. L'Orde Cistercenc de l'Estreta Observança va anunciar que, a partir d'ara, celebrarà la memòria litúrgica lliure dels monjos i màrtirs trapencs de Tibhirine sota el títol «Beat Christian de Chergé i els seus companys, religiosos i màrtirs» el 8 de maig. Si el nostre Capítol General ho aprova, també

els inscriurem al nostre calendari. Més informació: <https://www.ocso.org/2019/04/25/celebrating-the-atlas-martyrs/?lang=es>

El mateix hem de dir pel que fa a la celebració litúrgica del beat Joan Anastasi (János Anasztáz) Brenner.

Activitats del Secretariat de litúrgia

Del 27 al 30 de setembre de 2018, va tenir lloc a l'abadia de Lilienfeld (Baixa Àustria) una reunió dels responsables de litúrgia (sobretot de l'àrea de parla alemanya). Uns dies marcats per la celebració en comú de la litúrgia, per la formació intel·lectual a través de conferències i l'aprofundiment en debats i intercanvis. La participació fou completa, amb 31 inscrits. Les ponències i altres contribucions es van publicar a *Analecta Cistercensia*. Donat l'èxit de participació i l'interès que va suscitar, m'agradaria encoratjar-vos a organitzar esdeveniments similars en els vostres àmbits lingüístics. Em poso a la vostra disposició per ajudar en el que calgui. La propera reunió per als responsables de litúrgia de l'àmbit germanòfon tindrà lloc del 10 al 14 de febrer de 2021 al monestir de Helfta (Alemanya). Intentarem implicar-hi també més els benedictins. Hi esteu tots cordialment invitats.

Noves publicacions

— Michael PFEIFER i Andreas UNTERGUGGENBERGER: *Psalmenbuch*, editat per l'Institut Litúrgic Alemany. Editorial Katholisches Bibelwerk, 2018, 304 pg., 49,95 €, n. de comada: 6202.

— Christian DOSTAL, Johannes Berchmans GÖSCHL, Cornelius POUDEROIJEN, Franz Karl PRASSL, Stephan ZIPPE: *Graduale Novum De Feriis Et Sanctis*, Editio magis critica iuxta SC 117. Tomus II: *De Feriis Et Sanctis*, editat en cooperació amb la Libreria Editrice Vaticana, 2018, 632 pg., enquadernat; ISBN: 978-3-940768-74-2, 59,00 €.

— Alessandro DE LILLO (ed.): *Supplementum ad Graduale Romanum, Cantus codicum antiquissimorum nondum editos continens*, 2019, 200 pg., 14,8 x 21 cm, en cartoné, ISBN 978-3-8306-7960-8, 19,95 €.

— *Graduale Novum Editio Magis Critica Iuxta SC 117, Tomus II, De Feriis Et Sanctis*, ConBrio Verlagsgesellschaft, Regensburg 2018, ISBN 978-3-940768-74-2.

— *Supplementum Ad Graduale Romanum, Cantus codicum antiquissimorum nondum editos continens, cura et studio Alexandri de Lillo*, EOS – Editions of Sankt Ottilien, 2019, ISBN 978-3-8306-7960-8, www.eos-books.com

— *Psalterium Currens, Hartkeriana, Eugeen Liven d'Abelardo*, Edited by Cornelius Pouderoijen OSB & Eugeen Liven d'Abelardo, Stichting Psalterium, 2018, ISBN 978-90-9030850-0, & CD-Box, www.psalmschant.com

Qüestions diverses

— Quan cal retirar la decoració nadalenca de l'església, per la festa del Baptisme del Senyor o per la solemnitat de la Presentació del Senyor (2 de febrer)?

El temps litúrgic de Nadal acaba amb la festa del Baptisme del Senyor (també en la litúrgia antiga). A l'Orde, fins al 2 de febrer, a Vespres es canta l'antífona nadalenca *Alma redemptoris mater*. Molts pessebres inclouen una maqueta del temple, per la qual cosa sovint el pessebre es deixa fins al 2 de febrer. A Catalunya hi ha aquesta tradició. Ben mirat no hi ha una normativa oficial sobre això. Segons el meu parer, la decoració nadalenca s'hauria de retirar per la festa del Baptisme del Senyor. Però no hi ha cap reglament oficial per part de l'Església. Tenint en compte que la Quaresma pot començar el dia 4 de febrer (!), sembla una mica inapropiat deixar la decoració nadalenca fins al dia 2, ja que l'interval que queda entre els dos temps litúrgics és molt curt. Com he dit, però, no hi ha cap norma concreta sobre això. És una decisió de cada comunitat.

— En la nostra església està prohibit o és impossible cremar encens. Es poden fer servir altres substàncies aromàtiques?

El Cerimonial dels Bisbes, n. 85, precisa el següent: «La matèria que es posa al turíbul, o ha de ser encens pròpiament dit, d'olor suau, o, si s'hi mescla alguna altra substància, caldrà que sempre la quantitat de l'encens sigui molt superior.» Per tant, si es vol fer servir encens, obligatori només per a les Misses pontificals solemnes, hauria de ser encens autèntic. En casos especials i excepcionals, si cal, es podrà utilitzar alguna altra substància adient, sospesant amb prudència tots els factors.

— La commemoració dels difunts del 18 de setembre està prescrita com a «ofici solemne», i la del 14 de novembre com a «ofici festiu». D'on ve aquesta diferència? Com cal celebrar aquestes dues commemoracions?

La commemoració del 18 de setembre és sens dubte la més important i la més antiga. Als inicis de l'Orde els abats s'aplegaven per al capítol general anual a Cîteaux el dia 14 de setembre, festa de l'Exaltació de la Santa Creu. Quatre dies després, el 18, reunits a la sala capitular, eren llegits els noms de tots els monjos i monges de l'Orde que havien mort durant l'any. I tot seguit se celebrava una Missa en sufragi per ells. El Capítol General de 1995 va prescriure'n la celebració com a «ofici solemne», donada la importància històrica d'aquesta commemoració en els inicis de l'Orde. Si s'escau en diumenge, per tant, caldrà traslladar-la al dia lliure més proper, el dilluns, i a la Missa es llegiran tres lectures (de l'Antic i del Nou Testament, a més de l'Evangeli), com en les solemnitats, però sense Glòria ni Credo. Tots els textos de la Missa i de l'Ofici són propis del dia. Les Vigílies, tanmateix, tenen només 2 nocturns.

El 14 de novembre, com que no té tanta importància, se celebra com una festa, i, si s'escau en diumenge, se suprimeix. A la Missa es diuen només dues lectures (una de l'Antic o del Nou Testament, a més de l'Evangeli), i tots els textos de la Missa i de l'Ofici són propis del dia. Tampoc no hi ha Glòria ni Credo, ni tercer nocturn a les vigílies.

— Quan cal encendre el ciri davant la imatge de la Mare de Déu? S'ha d'encendre també per a la Salve i en les memòries de la Mare de Déu?

El n. 35 de l'antic Usus Cisterciensis disposa el següent: «Hi pot haver dos ciris addicionals en canelobres més alts al graó de l'altar major, que caldrà encendre durant la Missa, des del prefaci fins a la comunió, inclusivament, en ambdues vespres del diumenge i en les vespres de les festes i solemnitats, i cada dia durant la Salve Regina.» Si la imatge de la Mare de Déu està situada fora del presbiteri, té més sentit encendre el ciri a prop de la imatge.

El n. 38 diu: «Quan s'apropa la festa d'un sant en honor del qual tenim un altar, caldrà adornar-lo, i des de les primeres vespres fins a l'acabament de la seva festa hi haurà de cremar, si és possible, ininterrompudament, una llàntia (o un ciri)».

Conclusió

Moltes gràcies pel vostre interès en la litúrgia. Conserveu-lo, si us plau, viu i en profunditat!

Amb les meves fraternals salutacions,

Fr. Coelestin Nebel O.Cist.

✉ Stift Heiligenkreuz, Markgraf-Leopold-Platz 1, 2532 Heiligenkreuz im Wienerwald, Austria

✉ liturgia@ocist.org

☎ +43 680 44 64 364 (mòbil) oder: +43 2258 8703 (porteria del monestir)

[Traducció: Fra Lluís Solà, O.Cist. (Poblet)]